ΓΡΑΦΕΙ:
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΟΥΚΑΣ ΣΟΥΦΛΕΡΗΣ*

Ενα ηφαίστειο του Αιγαίου και η σωτηρία του από ένα αιολικό πάρκο

Στο μοναδικό Αρχιπέλαγος του Αιγαίου, σε αυτή τη μήτρα του πολιτισμού, της φύσης και της ψυχής μας, εκτός των άλλων υπάρχουν και πολλά ηφαίστεια. Κάποια από αυτά ενεργά, κάποια μη ενεργά αλλά τεράστιας γεωλογικής αξίας και μεγάλης ομορφιάς ως τοπία. Η αιγαιακή ηφαιστειότητα παρουσιάζεται για πάνω από 40.000.000 χρόνια (το ηφαιστειακό τόξο διέρχεται από τη Σαντορίνη, τη Μήλο, τη Νίσυρο κ.λπ.).

Στην Εύβοια, στην κεντροανατολική πλευρά της, υπάρχουν δύο αρχέγονα ηφαιστειακά συγκροτήματα. Το σημαντικότερο εξ αυτών, 14.000.000 ετών, αντικείμενο μελέτης, επίσκεψης από πανεπιστήμια του εξωτερικού και υποψήφιο για την ένταξή του σε ένα μεγάλο γεωπάρκο (Κύμης – Κοτυλαίων), είναι το ηφαίστειο του Οξυλίθου. Η προστασία των γεωτόπων καθορίζεται από τον νόμο 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011, Διατήρηση της βιοποικιλότητας & άλλες διατάξεις).

Στην πραγματικότητα πρόκειται για μια οροσειρά, έναν ηφαιστειακό όγκο με τρεις κύριες εξάρσεις (Οξύλιθος, Κορακόλιθος ή Τούρλα και Πλάκα) που απλώνεται στο κεντρικότερο σημείο της περιοχής της Κύμης, ανάμεσα σε εφτά κατοικημένα χωριά, δίπλα στον αναγνωρισμένο αρχαιολογικό χώρο Καστρί της Ανω Ποταμίας.

Κι όμως σε αυτόν τον πολλαπλά μοναδικό τόπο το ελληνικό κράτος διά της αρμοδίου Αρχής του, της ΡΑΕ (πλέον ΡΑΑΕΥ), επί πολλά έτη δίνει τη δυνατότητα σε διάφορα επιχειρηματικά σχήματα να σχεδιάζουν και να προχωρούν την δημιουργία αιολικών πάρκων (ΑΣΠΗΕ). Η πιο πρόσφατη και περισσότερο σοβαρή προσπάθεια άρχισε το 2012, αδειοδοτήθηκε το 2021 (αρ. απόφ. ΡΑΕ 618/2021) και έπειτα από έναν πολυσχιδή, πολυεπίπεδο και κουραστικό αγώνα λίγων αφοσιωμένων ανθρώπων και μιας περιβαλλοντικής οργάνωσης (ΕΠΠΠΟ ΚΥΜΗΣ) έληξε αισίως για το περιβάλλον με την πλήρη απόσυρση των ΑΣΠΗΕ με τις 8 α/γ, λίγο πριν από τα Χριστούγεννα που μόλις εορτάσαμε. Θα πρέπει να τονιστεί ότι σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο η ΡΑΕ έχει ως κύριο σκοπό τη ρύθμιση των ενεργειακών ζητημάτων με ταυτόχρονη όμως προστασία του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με την προαναφερόμενη άδεια, οι α/γ όχι απλώς τοποθετούντο μέσα στην ηφαιστειακή περιοχή, αλλά ακόμη περισσότερο ξεπερνούσαν σε ύψος τους ηφαιστειακούς κώνους. Μία εξ αυτών τοποθετείτο επί του 2ου κώνου και σε απόσταση μικρότερη των 400 μέτρων από το χωριό Κληματάρι. Παρεμπιπτόντως, δεν έχει υπάρξει περίπτωση χωροθέτησης ΑΣΠΗΕ σε τόσο πυκνοκατοικημένη περιοχή.

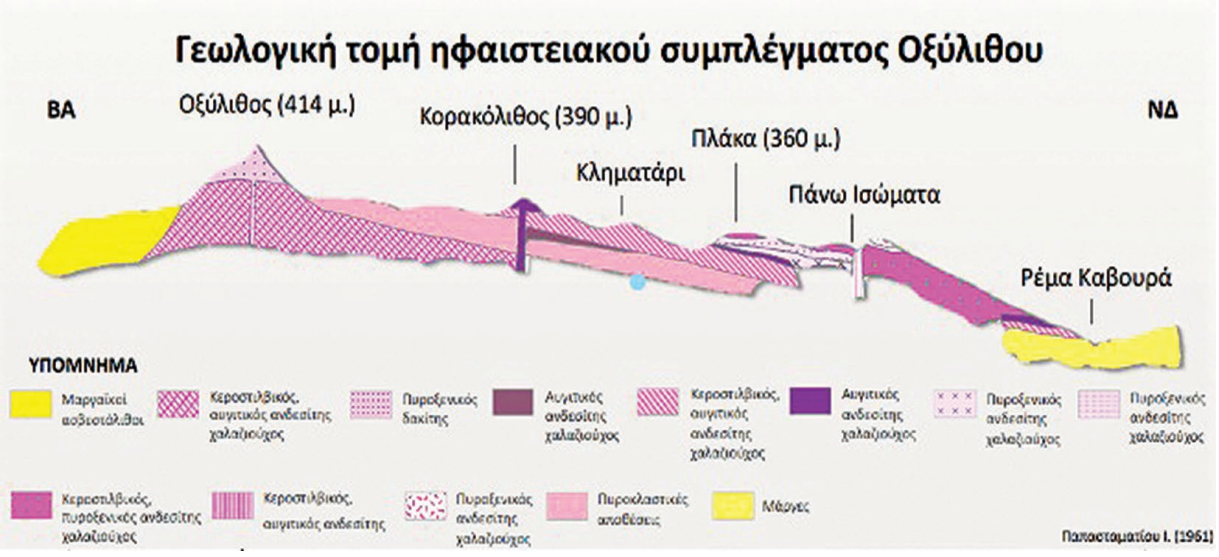

Οι κορυφές του ηφαιστείου. Δίπλα ή επάνω σε αυτές τις κορυφές θα τοποθετούσαν 8 α/γ

Η δημιουργία των ΑΣΠΗΕ θα είχε τεράστιες δυσμενείς συνέπειες στο πανέμορφο και εμβληματικό τοπίο της περιοχής.

Αρνητικές συνέπειες θα υπήρχαν και επί των αρχαιοτήτων: των θολωτών μυκηναϊκών και κλασικών χρόνων τάφων της περιοχής Στομίου Οξυλίθου, του αρχαιολογικού χώρου Καστρί Ανω Ποταμίας, του λόφου Βιγλατούρι, όπου πιθανά η αρχαία Κύμη (ΦΕΚ 612/Β/12-7-1995).

Των βυζαντινών εκκλησιών του Οξυλίθου (ΦΕΚ 68/Α/26-4-1921): Κοίμηση της Θεοτόκου των Χατζηριάνων (αρχ. 14ου αι.), Αγιος Νικόλαος Ριτζάνων (1304 μ.Χ.), Αγία Αννα (1370 μ.Χ.). Της Παναγίας Οδηγήτριας στις Σπηλιές Κήπων (1311 μΧ, ΦΕΚ 121/Β/29-4-1958).

Θα είχε δραματικές επιπτώσεις στις άνω των 30 πηγών που βρίσκονται περιμετρικά της ηφαιστειακής οροσειράς και έχουν πολύ καλής ποιότητας νερό, χρησιμοποιούμενο για την ύδρευση των χωριών και τη γεωργία.

Η αδειοδότηση δεν έδινε καμία σημασία στη βλάστηση, ενώ η χλωρίδα της περιοχής του ηφαιστείου περιλαμβάνει αρκετά ενδημικά και προστατευόμενα είδη, κυριότερα των οποίων είναι τα: Μαλκόλμια η μακροκάλυκη, Campanula cymaea. Καμπανούλα της Κύμης που περιλαμβανόταν στο πρώτο Ερυθρό Βιβλίο Σπανίων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (1995), Κρόκος ο λείος, Orchidaceae (Ορχιδοειδή). Τα προαναφερόμενα φυτά προστατεύονται από τη Συνθήκη CITES & από το Π.Δ. 67/1981.

Για την ορνιθοπανίδα, που είναι σύνηθες να βλάπτεται βαρέως από τους ΑΣΠΗΕ, εδώ φυσικά δεν είχαμε εξαίρεση. Δηλαδή τα έργα προγραμματίζονταν εγγύτατα σε μια σημαντική για τα πουλιά περιοχή της Ελλάδας (ΣΠΠ GR111 Ορη Δίρφη, Ξηροβούνι, Σκοτεινή, Μαυροβούνι, Αλοκτέρι, Ορτάρι και περιοχή Κύμης), μέρος ενός διεθνούς δικτύου περιοχών που είναι ζωτικές για τα πτηνά ή βρίσκονται κατά μήκος μεταναστευτικών διαδρόμων.

Στο ερώτημα ποια θα ήταν η συνέπεια ενός τέτοιου έργου στην αξία της γης και των κατοικιών των παρακείμενων εφτά οικισμών η απάντηση είναι απλή: Τόσο η αγροτική γη όσο κυρίως οι κατοικίες θα έχαναν μεγάλο μέρος της αξίας τους. Αυτό το γνωρίζουν καλά οι μεσίτες της Εύβοιας και το έχουν αντιμετωπίσει δραματικά στην Καρυστία, όπου τα αιολικά πάρκα έχουν μία από τις μεγαλύτερες πυκνότητες της χώρας. Κανείς δεν ενδιαφέρεται για αγορά κατοικίας, όταν στον ορίζοντά του βρίσκεται ένα αιολικό πάρκο.

Υπάρχουν ιδιοκτήτες σπιτιών της νότιας Εύβοιας που, αφού με πολύ μεγάλο μεράκι τα δημιούργησαν, τώρα θέλουν να τα πουλήσουν και να φύγουν. Ρωτήστε για το θέμα στις Πετριές, στους Αγίους Απόστολους, στο παραδοσιακό χωριό των Ζαράκων, στους Εγγλέζους που απέκτησαν σπίτι σε αυτά τα μέρη. Με μαθηματική ακρίβεια όλα αυτά θα επαναλαμβάνονταν στην περίπτωση που προχωρούσε το αιολικό πάρκο στον Οξύλιθο.

Η αρνητική επίδραση στον ήπιο τουρισμό της περιοχής και στους επισκέπτες με επιστημονικό ενδιαφέρον είναι περιττό να αναφερθεί. Ας τονιστεί μόνο η απίστευτη τραγελαφικότητα να έχεις ένα μοναδικό γεωλογικό τοπίο και να το καταστρέφεις με βαριά βιομηχανική δραστηριότητα, χιλιόμετρα δρόμων και χιλιάδες τόνους τσιμέντου, με ολοσχερή καταστροφή και αλλοίωση των σχηματισμών λάβας που ως μοντέρνα γλυπτά στολίζουν τις κορυφές και τις πλαγιές της ηφαιστειακής οροσειράς. Στον οικονομικό τομέα θα υπήρχαν επιπρόσθετες επιπτώσεις στην οικοδομική δραστηριότητα, στη μελισσοκομία και την κτηνοτροφία. Και για να αντιμετωπίσουμε ευθύς εξαρχής το υπερβολικά ψεύτικο επιχείρημα περί δημιουργίας θέσεων εργασίας από το αιολικό πάρκο, αυτές οι θέσεις εργασίας απλώς δεν υπήρχαν (απολύτως καμία δεν προβλεπόταν).

Η δημιουργία των συγκεκριμένων ΑΣΠΗΕ παραβίαζε πλήθος διατάξεων του ειδικού πλαισίου χωροταξικού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ΑΠΕ (ΑΠΟΦ. 49828, ΦΕΚ Β 2464 2008), καθώς και του παραρτήματός του. Αυτό λοιπόν το έργο «πράσινης ανάπτυξης», χάρη στην εργώδη προσπάθεια λίγων ανθρώπων, μίας αφοσιωμένης περιβαλλοντικής οργανώσεως, ενός δικηγόρου με αγάπη στο περιβάλλον, της σύμπραξης δύο γυναικών από τον Οξύλιθο και εν τέλει και της φιλοπεριβαλλοντικής στάσης του μητροπολίτου Καρυστίας, σταμάτησε απ' ό,τι φαίνεται οριστικά και ο τόπος απηλλάγη από έναν εφιάλτη για την ιστορία και την μοναδικότητά του.

Ο δρόμος για αυτή τη μεγάλη επιτυχία ήταν μακρύς και κουραστικός. Η εργασία νομικής και περιβαλλοντικής τεκμηρίωσης και επιστημονικής αναζήτησης ήταν εξαντλητική. Επιπλέον αποδείχθηκε με ισχυρό τρόπο μία από τις κύριες θέσεις του γράφοντος και της Εταιρίας Περιβάλλοντος Κύμης: ότι τα μεγάλα περιβαλλοντικά θέματα πρέπει να τα αντιμετωπίζεις με όλες σου τις δυνάμεις από την πρώτη στιγμή που εμφανίζονται.

Επειδή όμως και άλλα στοιχεία της συγκεκριμένης υποθέσεως αξίζει να γίνουν ευρύτερα γνωστά, θα επανέλθουμε στο θέμα. Για να αναφερθούμε στα ζητήματα υγείας και στις καλές πρακτικές που μπορεί να εφαρμόζονται στις περιβαλλοντικές υποθέσεις. Κυρίως όμως καλό είναι να σχολιάσουμε τα περίφημα κινήματα αλλά και τη στάση των πολιτών ενώπιον της υποβαθμίσεως του περιβάλλοντος.

Γιατί, σε τελική ανάλυση, σε αυτή την παράνοια που ζει ο τόπος μας, που με σταθερά βήματα προχωρά προς τη χώρα του α-τόπου, η βαθύτερη αιτία και ουσία των πάντων βρίσκεται στους λογισμούς μας και στη συνείδησή μας.

*Δικηγόρος,
Imperial College Clean Power Prof. Cert.
ΕΚΠΑ Βιώσιμη Ανάπτυξη & Περιβάλλον.

Πηγές:
1. Εταιρία Περιβάλλοντος Κύμης (https://eteriaperivallontoskimis.blogspot.com/).
2. Ι. Παπασταματίου, Τα μεταλπικά ηφαίστεια της Εύβοιας και της Σκύρου, ανατύπωση Αρχείο Ευβοϊκών Μελετών 1961.
3. Επικαιροποιημένος κατάλογος γεωτόπων, Υπεύθυνη Μωραΐτη Ευγενία, ΙΓΜΕ, Ιούλιος 2016, σελ.12, Νο 277, «Ηφαιστίτης Οξυλίθου Ευβοίας»

Αυτό το έργο «πράσινης ανάπτυξης», χάρη στην εργώδη προσπάθεια λίγων ανθρώπων, σταμάτησε απ' ό,τι φαίνεται οριστικά και ο τόπος απηλλάγη από έναν εφιάλτη